

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények,
elfizetés pénzek és hír-
déslek kalandok.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Elfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 ft
Negyedévre 1 frt
Hirdetési díjak
a legelőbbban számítottak
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.
Nyitási cikkek
soronként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Felelős szerkesztő: Dr. Booskor Béla,
FŐMUNKATÁRSÁK: Hochschild Lajos Gyergyóban.

Kiadó tulajdonos: Györgyjakab Márton.

Vitos Mózes a központban.

Embery Árpád Udvarhelymegyében.

A gazdasági irányú felső népiskolák.

Csik-Szereda, decz 12.

A „Csiki Lapok“ utóbbi számaiban 3 cikk jelent meg, melyek közül mindenik — az én véleményem szerint — teljes jó indulattal foglalkozik vármegyénk népoktatási állapotával.

Kiváló érdekű és nagy fontosságú lévén a tárgy, valóban megérdemli a minél szélesebb körben való és minél alaposabb megvitatást s épen ezen okból én is bátorságot veszek magamnak, hogy az 51. szám-ban e tárgyról megjelent cikknek a gazdasági irányú felső népiskoláról szóló részére egy pár sorban reflektáljak.

A polgári iskolák és felső népiskolák felállítása alkalmával az akkori nagy nevű kultuszminiszternek azon szép ezél lebegett szemei előtt, hogy ezen intézetekben az iparos-, kereskedő- és földműves osztályhoz tartozók szerzhessék meg az életpályájuk folytatásához szükséges ismereteket.

Készséggel elismerem cikkíró urnak azon állítását, hogy a felső népiskolák még ez idő szerint nem tudják megvalósítani a maga egészében azon szép eszmét, a mely azokat létre hozta, azt azonban, hogy ezen iskolák az eszme megvalósításának érdekében részint közvetve, részint pedig közvetlenül közre ne munkálnának, senki sem fogja állítani, ha igazságosan és tárgyilagosan ítélik.

Hogy ezen iskolák nem annyira keresettek és nem olyan népesekek, mint a menyinyire a közérdek szempontjából kívánatos volna, annak oka nem az intézményben, hanem közönségünkben keresendő, mely a gyakorlati életpályák és az ezekre előkészítő iskolák iránt még mindig nem bír kellő érzékkel. Mi még mai napig is czimországi vagyunk s míg egyfelől méltóságunkon alulinak tartjuk gyermekeinket gyakorlati pályára adni, addig másfelől — ha erre mégis rá vagyunk

kényszerítve — azt hisszük, hogy gyermekeink az ilyen pályákon minden további előképzettség nélkül is boldogulhatnak. Innen van aztán, hogy a módosabb szülők, ha gyermekeiket taníttatni akarják, a gimnáziumba küldik, ha pedig gazdát akarnak belőle nevelni, az elemi iskolából kifogva, rögtön az eke szarva mellé állítják s az ilyenekre nézve a további iskoláztatást teljesen feleslegesnek tartják.

Ezen gondolkozásmód okozza, hogy a gyakorlati iskolák s ezek között a gazdasági felső népiskolák nem népesülnek be s nem tudják teljesen elérni azon célt, melynek érdekében felállították.

Ez azonban nem elég ok arra, hogy egy különben hasznos és észszerű intézményt megszüntessünk, különösen akkor, midőn mindinkább nyilvánvalóvá válik, hogy az ugynevezett tudományos pályák nagymértékben túl vannak terhelve, midőn a közép iskolákban megszigorított rendszer által minél több ifjat akarnak a gyakorlati életpályákra terelni, midőn országszerte mindennütt hangoztatják, hogy fejleszteni kell a földművelést, ipart, kereskedelmet, mert főleg ezektől van feltételezve a közvagyonsodás és a nemzet anyagi előhaladása.

A gyakorlati iskolákat, melyeknek sorában a gazdasági felső népiskolák is joggal foglalhatnak helyet, nem megszüntetni, hanem szaporítani, fejleszteni és népszerűsíteni kell.

Azt hisszük, hogy nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a felső népiskolák felállítása óta lefolyt két évtized alatt az intéző férfiak belátták és el is ismerték, hogy a gazdasági felső népiskoláknak mégis csak van némi hasznuk, mert ha ez nem történt volna, bizonyára lett volna módjuk és alkalmuk rá, hogy ez iskolákat vagy megszüntessék vagy átváltoztassák.

Ezek után legyen szabad egyet-mást

a helybeli gazdasági felső népiskoláról is elmondani.

A nevezett iskola növendékeinek száma évenként 40—50 között ingadozik s ezek jobbára olyanok, kik részint gyengébb tehetségűk, részint pedig egyéb körülményeknél fogva középiskolába nem igen mehetnek s ha a megye és az állam által közösen fenntartott felső népiskola nem állana rendelkezésükre, otthoni kellene maradniuk s a szülők nyakán való pár évi elősködés után szaporítanák a cikkíró ur által veszedelmeseknek feltüntetett keringők számát, mert azt csak ugyan el kell ismerni, hogy felső népiskolába beiratkozó növendékek nagyobb része olyan, kiknek otthon vagy épen nincs vagy csak nagyon kevés birtokra van kilátása.

És már az is elég eredmény, hogy az ilyen növendékek a sokat és sokszor felpanaszolt 50 forintos stipendiumok mellett, melyeket azonban nem csak szorgalmukkal érdemelnek ki, hanem az intézet gazdasága körül végzett munkával derekasan meg is szolgálnak, megszerzik a kellő alapot, hogy valamelyes egezisztenciát biztosítsanak maguknak.

A helybeli gazdasági iskola felállítása óta 1890—91 tanévig végzett növendékei körül tanító lett 52.35 %, gazda 22.35 %, a többiek között van gazdatiszt, irnok, kereskedő, katonatiszt, postatiszt, körjegyző, polgáriskolai tanár, kertész, tanfelügyelő, vinczellér, építész, rendőrbiztos, városi tanácsos, könyvelő, várdor tanító stb.

Hogy ezen iskolából is kerül ki egy egy veszedelmes falusi tudós, azt elismerem, de hát kerül az ki a középtanodákból is, s ezek talán még veszedelmesebbek, mert a munkától el vannak szokva, míg amazok az iskolában töltött idő alatt a munkát legalább megszokják.

A mint a fentebbi kimutatásból kilát-

A „CSIKI LAPOK“ TÁRCZÁJA.

Alvás előtt.

Szinnü, melyben a cselszöveget lovakkal együtt tragikomikus baleset éri. Irta: Darázs Péter.

S Z E M É L Y E K :

(Bucsin és Délhegy feudális főurak. Szienit Miska, Csillám Józsi, Mészó Pál, Ditróit Marci gyergyói székelyek; Bazált Imre főúri tanácsos.)

Délhegy (Bucsin főúrhoz.) Mi ujságot tudsz? Te többet láthatsz. Mondsz, mi hír ott alant?

Bucsin. Fehérség honol mindenütt. Mindenfelé a mi havunk, jegünk terjedez. És a havon s a jegen még mindig lebzselnek a bogárkák, tudod, azok a két lábúak.

Délhegy. Az emberek?

Bucsin. Igen, azok. Kiket én bámulok és sajnálok. Nehéz sorsral küzdenek. Köszívem van, de azért meglágyul sorsukon. Itt járkálnak alattam, ezen az átkozott rossz úton. Most is a szekereknek egész hosszu sora halad alattam. Három lónak kitörött a lába. Hát szekérnek eltört a tengelye. A kétségbeesett gazdák iszonyuan szidnak valami nagy urakat. Tudom, hogy csuklanak ők. Hát te feléd is szenvednek ezek a két lábú bogárkák?

Délhegy. Én nagyon keveset látok a két lábú bogárkák közül itt a Libán-úton. Erre

járni valóságos Istenkisértés. A mulkor erre járt egy gyergyói kereskedő; alig ért haza, meghalt. Már sok, sok éve várom, hogy alattam is út nyitnak a gyergyói bogárkák. De ezekkel: épen ugy bánnak, mint Magyarországgal Ausztria. Valamit teennünk kellene nekünk is e bogárkák érdekében.

Bucsin. Én már tettem is. Mielőtt téli alvásom beállana, egy bizottságot küldöttem a megye intézőihez, hogy ha már az idénről elmaradt, a jövő tavasszal okvetlen igazítsák meg az utat. A hol ni! már látom is a bizottságot jönni, Szienit Miska vezette, remélem, jó szerencsével járt Hallgasd csak meg, mivel számolnak be?

Szienit Miska és a bizottság többi tagja. Eljártunk tisztünkben. Ugyan sokáig kellett várakoznunk, de a legnagyobb fogadtak bennünket, jó akarattal meghallgatták kérésünket. Biztosítottak, hogy senki sem fekszik közelebb a szívükhöz, mint a gyergyóiak. Utat akarattal nem csinálnak a gyergyóiaknak; mert a magyarok híres költője: Jókai megírta, hogy Gyergyóban fogják feltalálni a repülő gépet. Azonban ez Gyergyónak csakis úttalan volta mellett történhetik meg; mert így reá lesznek kényszerítve a buvárkodásra.

Bucsin. Ott köztetek a Ditróit Marci szolgám nagyon izeg-mozog; talán szólni akar? Állj elő szolgám, ha valami észrevételed van?

Ditróit Marci. A miket Szienit Miska mond, együgyű beszéd. Tudod hatalmas uram, hogy én az intézőknél befentes voltam és azért módomban volt mindenről alapos tudomást szerezni. A mit Szienit Miska mond, abból egy szó sem igaz.

Bucsin. Hát neked, Bazált Imre tanácsosom mi a véleményed?

Bazált Imre. A te parancsodra uram összejártam Európát, sőt egy vulkán által felhajtattam magamat a csillagokba is, hogy ott is szétnezzek, s egyszersmind letekinthessek a nagy világba. A miket láttam, azok alapján elmondhatom, hogy olyan sajuálni való népet, mint a gyergyói, nem láttam útag dolgában. Voltam Hollandiában is. Elbámultam ezen az országon. Ide tengeren szállítják a köveket vagy klinkereket, tudod uram, olyan téglákat gyártatnak s így rakatják ki az utakat. Ha ott annyi hegy és kő lenne, mint itt Gyergyóban, még mennyországba se kívánkoznának az emberek.

Hallgasd meg csak, uram, egy angol, ki a mult nyáron ezen a vidéken is járt, azt írta rólunk: (Lapot vesz ki a zsebéből és olvas.) Parajdtól a Bucsinig még tűrhető az út, legalább nyaktörés nem fenyegeti az embert; de a Bucsinál annyira elhanyagolt és rossz, hogy hozzá hasonló még a tatár kánok birodalmában se találtam. Szegény nép, jobb lett volna neked ne születni, mintsem ily útagon járni! Hát nem meggyalázása az Gyergyónak és a híres Bucsin névnek! S kin mulik ez

szik a növendékeknek mintegy 22 %-a hazamegy s mint földművelő keresi kenyerét, nagyobb részük azonban felinél valamivel több a tanítóképzésben folytatja tanulmányait, magával vivén a felsőnépiskolában szerzett gazdasági ismereteket, melyekre ma már a képzésben is igen nagy súly van fektetve. A képzésből legtöbben igen jó bizonyítványokkal lépnek ki a tanítói pályára, hol aztán elég tér nyílik számukra, hogy a felsőnépiskolában nevezett gazdasági ismereteiket részint maguk, részint pedig községük lakóainak érdekében érvényesítsék.

Vármegyénk csiki községeinek tanítói közül a fiatalabbak jó része gazdasági iskolai növendék volt s ezek a mellett, hogy a tanítói kötelemnek derekasan megfelelnek, a gazdasági iskolában szerzett tapasztalataik és gyakorlatuk alapján nem kis befolyással vannak a gazdasági viszonyoknak jobb irányban való átalakítására is.

Még csak azt említem fel, hogy vármegyénk közgazdasági viszonyaiban beállott kedvező változások előidézésében a gazdasági egyesület mellett legtöbb része van a gazdasági felső népiskolának, mely úgy a földművelési mint az állattenyésztési viszonyok fellendítésében felátlitása óta mai napig határozottan közre működött.

A fentebbiekből mindenki, ki a dolgokat objektív szempontból szokta megítélni, beláthatja, hogy a gazdasági felsőnépiskolák sem nem haszontalan, sem nem felesleges intézmények. Bs.

A testgyakorlat eszközei.

(Felolvasott a csikmezei tanítótestület csiki járáskörének f. évi november hó 23-án Csik-Madfalván tartott gyűlésén.)

II.

A testgyakorlat a leányoknak is ép oly szükséges, mint a fiuknak. Már a görög nők azt tartották, hogy a testgyakorlat elengedhetlen, hiszen csak egészséges anyák szülhetnek ép egészséges gyermekeket.

Azonban gyakorlatokat testalkatuk és nemükre való tekintettel nagyon gondosan meg kell választanunk. A gyengébb felső test miatt kevés szorgalmat alkalmazunk, inkább a szabad- és rendgyakorlatokat s azokat is szelidebben, kevésbé erélyesebb mozgásokkal, ügyelve, hogy a nőiességet távolról se sértsek.

Legfontosabbak a szabadgyakorlatok, melyek csinos mozgást, a megjelenés kellemét és szép testtartást kölcsönöznek.

A rendgyakorlatokból a szebb, mulattató kifejezéseket, füzereket tanítsuk.

A nőesség legnagyobb körültekintést a szorgalmatoknál kíván, melynél a tanító nagyon tapintatosan járjon el.

állapot? Másan nem, mint az intézőkön. Azért én büntetést kérek fejükre!

Mindnyájan. Ugy van, büntetést rájuk!

Bucsin. Nézetek csak szolgálám, ott alant egy négyes fogatot látnak szemeim, s ősz szakállamra mondom, az intézők ülnek benne. No épen kapóra jönnek erre. Szienit, Csillám, Mészkö, Ditróit s Bazált szolgálám álljatok sorba. Mikor ide alánk érnek, gázoljátok le, ki a kocsinak, ki a lovaknak s a mit találtak törjetekek össze s folytassátok adlig a pusztitást, míg meg nem esküsznek, hogy a jövő tavasszal első dolguk az út kijavítása lesz. Rajta egy, kető! guruljátok! (Lenn a völgyben emberi és állati jankiáltások hallatszanak végre ünnepélyes eskü.)

Délhegy. (Jóizűen nevetve.) No testvér nagyserűen cselekedtetél. Én is hasonlókép fogok velük bánni, csak jöjjenek erre! Most már álomra hajthatod a fejedet. Jó éjszakát!

Bucsin. Jó éjszakát, tavaszkor boldog felviradást! (Elaluszna. Lenn a völgyben keservesen hangzik a nóta.)

Egyszer voltam rajtad Bucsin,
S összetört a jó kocsim.
Négy jó lovam hej! siratja.
Beh czudar a Bucsin útja!

(A fűgöny legördül.)

Vegyes iskolánál is a leányok külön órán és mindenestre alsó nadrággal tanítandók.

A testgyakorlat nagyhatás gyakorol nemcsak a testre, hanem a szelleure is.

A testre az a hatását van, hogy az izmok működése által a vérkeringés gyorsabb lesz. annál is inkább, hogy a tüdő is erősebben működik, ez nagyobb anyagcserét és fokozottabb étvágyat von maga után, mialatt a táplálkozás nagyobb eredményre foly, az izmok vastagodnak, a test erőteljesebben fejlődik, a külső behatások ellen edződik s a fáradalmak elviselésére is képesebbé válik.

A lélekre is hatása van, mert mikor a gyakorlatot vezényszóra bizonyos meghatározott időben végrehajtja, akkor a test az akarat uralmának alárendelődik, ezen kívül ügyességet, önismeretet szerzünk, a jellemet is műveljük.

A testgyakorlat rendes tanítása céljából szükséges egy tágas téli tornaterem, melynek magassága 4-5 m. kell legyen s hogy 1-2 osztályt befogadhasson, egy-egy gyermekre 3-5 nm. kellene essék, a tornaszerekre is helyet számítván; és kell egy tágas nyári tornahelyiség, egyik felében tornaszerekkel berendezve.

Az illetékes hatóságnak szigoruan oda kellene hatni, hogy minden iskolánál egyelőre bár a nyári tornater a község által rendeztessek be s mielőbb a téli tornaterem is készítették el, mert így csak ősszel és tavasszal, mikor az iskolalátogatás a legrendetlenebb, taníthatunk testgyakorlatot, mely miatt a kívánt sikert nem érhetjük el.

Nagyon kívánatos volna, hogy az iskolai tornázás nyerne folytatást a népeletben, hogy ez által a vasár- és ünnepnapok erkölcsrontó foglalkozás a felüldítő tornagyakorlatok- és társasjátékokkal szoríthatók ki és az idő célszerűen használtatnék fel.

Igénytelen dolgozatom befejeztével kiváló elismeréssel kell adóznom Maruer János, Ambrus és Szauter, valamint Józsa Sándor uraknak nagy szakértelemmel írt igen becses műveikert, melyekben szerény tapasztalatom, úgy ezen munkánál, mint más alkalommal is hathatós támogatást és több kérdésben világos útbaigazítást nyert.

Szerény véleményem szerint az első tanítóképzésnél és magán használatra, a két utóbbi néptanítók és tanítójelöltek számára igen kitünő munkák; különösen a Józsa ur osztályok szerinti célszerű beosztásával nagyon megkönnyíti a tanító feladatát, miért ezen műveknek egy tanító könyvtárából se volna szabad hiányzaniok.

Végül engedjek meg kifejezmem, miszerint a testgyakorlat alapját az iskolai tornázás képezi, azért mi néptanítók vegyük kezünkbe az ügyet kitartó erélylyel és buzgósággal, legyen legfőbb törekvésünk a tornázásnak minél nagyobb lendület adni s szeretett hazánknak testileg és szellemileg képzett, harczra termett ifjúságot nevelni, mely e vérrrel szerzett és oly sok éven át annyi veszelő közepette dicső ősei által a legnagyobb áldozatok árán hiven megtartott hazáért kész legyen bármikor sikra szállani s a harcz mezején a győzelmi zászlót fennen lobogtatva, őrizhesse meg változatlanul a vitéz magyar nevet, melyet — adja Isten! — mindig fény és dicsőség övezzen körül Csik-Delnén, 1892. november 30-án.

László Péter.

Csikvármegye közigazgatási bizottságának üléséből.

Csik-Szereda, 1892. decz. 12.

Vármegyénk közigazgatási bizottsága e hó 12-én tartotta meg havi rendes ülését, melynek folyamáról feljegyeztük a következőket.

A gyűlés nagyobb részét a szakelőadói jelentések veték igénybe, melyek a szokásos statisztikai adatokra szorítkoztak s azok észrevétel nélkül tudomásul is vétettek.

A folyó ügyek között fordultak elő nevezetesebb dolgok is, nevezetesen Csik-Taplocza község saját felekezeti iskoláját mult hó 13-án községi iskolává nyilvánítván, annak tudomásul vételét kérte, mely határozat ellen Lőinczi Sándor segédlelkész és társai fellebbezéssel élvén, a bizottság a határozatot elvetette s egyuttal érdemleges határozat hozatala végett utasította Csik-Taplocza hitközség képviselő-testületét, miszerint tegyen kötelező nyilatkozatot arról, hogy az iskolának további fenntartását és fejlesztését miú módon

kívánja biztosítani; Csik-Taplocza polgári községét pedig aziránti nyilatkozatra hivta fel, hogy az iskola további fenntartását tisztán községi vagyonból és jövedelmekből képesebb lesz-e eszközölni, mintha az hitközségi jelleg mellett megbagyatik.

Petres Ferencz csikszépvízi tanító hivatalos jelentések szerint elmezavarodottság miatt tanításra képtelennek bizonyulván, fizetésének élvezete mellett jelen tanév végéig a tanítástól eltiltatni határozottat azon kikötéssel, hogy ha a tanév elteltével is jelzett szomorú állapotában javulás nem mutatkozik, s azt szakértő orvossal kiállítandó bizonyítvánnyal nem igazolja, állásától el fog mozdíttatni.

Gróf Bethlen Gábor tett jelentést a bizottságnál, hogy személyes tapasztalatai szerint, melyeket Borszéken léte alatt szerzett megyénkben tiltott idő alatt az orvadászok, különösen a szárnyas vadakat tetszésük szerint lövöldözük le s árulják el nyilvános helyeken, miért is a törvényben elrendelt vadászati tilalom szoros betartását kérte.

A közigazgatási bizottság tekintettel arra, hogy megyénk területén az orvadászat minden erdőben tiltva van, sőt a panaszlevélben kért rendkívüli intézkedések is annak idején meg lettek téve, megütközéssel és sajnálattal vette tudomásul a panaszban felhozottakat, s egyuttal azt a tölgyesi járás főszolgabírójának vizsgálattartás és jelentéstétel végett kiadni határozta.

Örvendetesen vette tudomásul a bizottság kereskedelmi miniszter urnak abbéli leiratát, hogy a Sepsi-Szentgyörgytől Csik-Szeredáig tervezett, vasút közigazgatási bejárásának határidejét e hó 13-19 napjaira kitűzte. A tárgyalás e hó 13-án Sepsi-Szentgyörgyön veszi kezdetét és 19-én Csik-Szeredában ér véget, mire a bizottság a maga kebléből a vármegye képviselőjére Papp Domokos kir. mérnököt és Nagy Sándor ügyvédet küldötte ki.

Megválasztattak ez után a jövő évre az egyes szakbizottságok; nevezetesen:

a) A fegyelmi választmány tagjaiul; Éltés Elek, Papp Domokos, Nagy Sándor, Lázár Menyhért, póttagokul: Dr. Fejér Antal és Lázár Domokos.

b) A gyámügyi felebbviteli bizottságba Becze Antal, Madár Imre, Bőjthy Endre, Gál Endre hivatalbóli tagokon kívül Dr. Bocskor Béla, Dr. Betegh Antal, Györfy Ignác és főispán ur által kinevezettek: Lázár Domokos, Dr. Fejér Antal, Molnár József ügyvéd.

c) Börtön vizsgáló bizottsági tagokul: Becze Antal, Madár Imre, Lázár Menyhért, Székely Endre, Dr. Molnár József, Bartha Ignác, Éltés Elek, Dr. Berger Leó, Dr. Dobribán Antal.

d) Erdei kihágási II-od foku bírósági tagokul Dr. Betegh Antal, Dr. Fejér Antal, Nagy Sándor, Lázár Menyhért; póttagokul pedig: Molnár József ügyvéd, Lázár Domokos, Györfy Ignác.

e) A felszolamlási küldöttségbe: Reimbold Olivér, Gál Endre, Bőjthy Endre, és Dr. Bocskor Béla.

f) A néptanítói nyugdíjbíró bizottságba: Becze Antal, Madár Imre.

g) Az erdőrendészeti albizottságba: Madár Imre, Gál Endre és T. Nagy Imre.

Végül a törvényhatósági bizottság megkerestetni határozottat, hogy a közigazgatási bizottságból az évégén kilépő Lázár Domokos, Székely Endre, Lázár Menyhért, Betegh Antal és Nagy Sándor helyett 5 új tag választassék a legközelebbi gyűlésben.

T A N Ü G Y.

Közegészségi teendők iskoláink körében.

(Vége.)

Tekintetbe veendő a termék fűtésénél azon körülmény is, hogy minden egyes tanuló saját melegével percenkint egy köbláb levegőt képes 0 fokról 20 fokra emelni. A fűtési módok közül a vaskályhánál előnyösebbek a cserépkályhák. A vaskályhák az újabb tapasztalat szerint izzó állapotban a szénlevegőjük megromlásához nagymérvben járulnak. Hogy a cserépkályha a fűtési időszak alatt a szellőző készülék teendőit is végezze, a következő módon állíttassék föl: A terem nagyságához mért kályha, mely kívülről a rendes módon fűtetik, még egy pléh vagy cserép kőpennyel láttassék el, oly távolságban, hogy közte és a kö-

peny közt 25—30 cztmnyi lézag maradjon. A köpeny alól a padlózathoz van erősítve légmentesen, felül egészen nyílt. A kályha és a köpeny közötti űrbe, a padlózat színvonalán egy vagy két nyílás — légszűrő — vezet a szabadból. A kályhával ellentett, tehát többnyire az ablakfalán a plafond színvonalán, egy vagy két, az előbbiekhöz hasonló nyílás hagyatik, melyek a szabadba vezetnek. Mindkét helyen levő nyílások toló ajtócskával láttatnak el. Fűtetven a kályha, a köpeny üregében levő lég átmelegszik és ez által megkönnyebbül, felfelé száll, de helyét azonnal a padló színvonalán alkalmazott légszűrővel betöltő friss levegő foglalja el, mely szintén átmelegedve oszlik el a teremben.

A mennyi friss lég tölül be a kályha légszűrőjén, éppen annyi hagyja el az ellentett nyílásokon a termet, ha ezek nyitva hagyatnak és így a teremben tetszés szerinti légszűrés eszközölhető a fűtés alatt a nélkül, hogy hideg léghuzam támadna.

A tanterem világítását illetőleg, figyelni kell arra, hogy elegendő világossággal láttassanak el, de azért a fény ne legyen vakító. A jó világítás függ az ablakok számától és elhelyezésétől, a szám természetesen a belvilágítandó tér nagyságához lesz mérendő, az ablakok mind egy fal hosszában legyenek, még pedig ha több van, nem csoportonként, hanem egymástól egyenlő távokra. Az ablakokon bejövő világosságot a tanulók balról kapják. A termék tisztán tartása tekintetéből szükséges, hogy azok naponta kétszer kisépertsenek és a seprés után a por gondosan letöröltsék.

III. Iskolai padok—székek.

Az iskolai padok czélszerűtlen alkatása az, melyre minden tanévezők között egyedül van biztos statisztikai adatokkal rábizonyítva, hogy egyenesen káros hatással van azok egészségére, kik használják. Különösen két baj az, mely egészen oki viszonyba hozható; a czélszerűtlen iskolai padok használatánál e két baj: az iskolában szerzett rövid látás és gerinczefordulások.

A czélszerű padoknak háttámlával kell bírnii, mely a gerincoszlopnak tám- és nyughelyül mindenkor, még irás közben is használható legyen; másik kellék, hogy az ülőpad és írőpad magassága közötti különbség az illető nagysághoz mért, azaz olyan legyen, hogy ülő helyzetben előre hajlás vagy felfelé nyújtózódás nélkül használhassa a tanuló. Harmadik kellék, hogy az asztallap hátsó és az ülőpad belső széle közötti távolság minel kisebb legyen. Negyedik kellék, hogy az ülőpad oly magas legyen, mint a benülő alszára vagy ha magasabb, hogy kellő magasságban alkalmazott lábdeszkája legyen a lábak nyughelyül. Ötödik kellék, hogy az asztallap kissé hajtott és elég széles legyen.

Írásnál, rajzoláskor, olvasásnál:

2. A test mindig egész szélességével legyen az asztallaphoz fordulva, úgy, hogy az egyik válltól a másikig huzva képzelt vonal az asztallap szélességével párhuzamos legyen.

2. A hát kinyújtva tartassék.

3. Mindkét alkar könyökig az asztallapon nyugodjék.

4. A lábak kényelmesen nyugodjanak a láb-támasztékon.

5. Az irlap vagy könyv ne ferdén, hanem mindig egyenes helyzetben fekszen a tanuló előtt.

IV. Több órai szakadatlan ülés az iskolában.

Szakemberek előtt nem kell fejtegetni, miszerint fejletlen, vagy éppen serdülő gyermekektől erejét meghaladó és azért bizonyosan kimerítő dolgot kívánának, ha arra szorítanak, hogy órákig egy helyen és helyzetben ülve, szellemi erőit szakadatlan feszültségben tartsa.

Már magában az ülés is fárasztóvá lesz, ha egy helyzetben húzamos, mert minden helyzet fenntartására bizonyos izomcsoportok szakadatlan működésben tartása kívánatik, mi az izomcsoportokra annál fárasztóbb, mert egyoldalú s így egészségi ártalmakat is vonhat maga után. Azért nagyon helyeslendő némely külföldi iskolákban divó szokás, hogy minden tanóra után egy órai szünet tartatik, annyi pedig mulhatlanul szükséges, hogy minden tanóra után legalább egy negyedórányi szünet tartassék, alsóbb osztályokban minden félóra után sem ártana néhány percnyi nyugalom.

Ujabb ajánlatba hozatott, hogy a tanórák közötti pihenő negyedek szobai testgyakorlatokkal látsassanak ki, különösen azon szempontból, hogy

a fennebb említett egyoldalú izomműködés és ennek netaláni hátrányai az izomrendszer általános és rendszeres működtetése által egyenlítették ki.

V. Tornászati.

A fennebb említett szobai, kisebbszerű testgyakorlatok által azonban koránt sem válik feleslegessé a tanulók rendszeres tornázása, külön és pusztán csak erre rendelt órákon. Hetenkint 2—3 óra elegendő erre, de oly kötelezettséggel, mely alól csak kivételes testi gyengeség vagy bizonyos szervi bajok menthessék fel a tanulót.

Ezzel be volna fejezve értekezésem, de még néhány szónyi, illetőleg egy tiszteletteljes kérés van a nagyságos megyei tanfelügyelő urhoz: Sziveskedjék megyei közigazgatásunkon indítványba tenni, miszerint az összes megyei népiskolákban a délutáni iskoláztatást közegészségi szempontból szüntessék meg. Ezt nemcsak a helyi viszonyok teszik kívánatossá, hanem legfőképp a közegészség fenntartása elodázhatatlanul követeli.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Adakozás a madéfalvi emlék-alap javára.

Kézdi-Vásárhelyről Gábor Péter fűszolga-bíró ur 5 frt 9 krt küldött, mint a karatnai körjegyző ur által eszközölt gyűjtés eredményét. Ezen összeghez járultak: Peselnekről 2 frt 95 krral, Karatnáról 1 frt 20 krral, Volárlól 94 krral. — Gyergyó-Csomafalváról Orbán Lajos községi bíró ur 3 frt 10 krt küldött. Ezen összeghez járultak: Orbán Lajos 50 krral, Köllő Tamás, Szilágyi József 10—10 krral, Ambrus Ágoston, Bokaj Alajos, Lukács Jakab, Eröss István, Köllő Alajos, Székely János, Csató Márton és Csató Lajos 5—5 krral. Ugyancsak onnan Portik Lajos főgondnok ur 3 frt 10 krt küldött. Ezen íven adakoztak: Portik Lajos 1 frt, Wakár Ger-50 krt, Köllő Tamás, Köllő Péter, Köllő Félix, Bokaj Alajos, Köllő Sándor, Eröss Mihály, Szilágyi József, Pál József Lázár István, Szilágyi Ferencz né, András Dines 10—10 krt, Szilágyi Lajos, Wakár József, Madrás Tamás, Szilágyi József, Cseke Ambrus, Köllő János, Ambrus Ágoston, Lukács Jakab, Csiki Sándor né, Székely János 5—5 krt.

Lapunk jelen számában ki van mutatva 9 frt 29 kr. Az eddigi gyűjtés összege 1207 frt 75 kr.

Főösszeg . . . 1217 frt 04 kr.

azaz: Egyezer kétszáz tizenhét frt 04 kr. Fogadják a buzgó gyűjtők és nemes szívű adakozók a szent ügy nevében leghálásabb köszönetünk kifejezését.

— Ifjusági ünnepély. A csiksomlyói román k. főgimnázium ifjusága a múlt hó 25-én elhalasztott ünnepélyt a helyett a jövő farsang első szombatján fog színelőadással egybekapcsolva táncmulatságot rendezni. Az előadás programját annak idején közölni fogjuk.

— Regalé-ügy. Annak idején említettük volt, hogy a vármegye csiki községei bor, szesz hasznosítás és más fogyasztási adók fejében a pénzügyigazgatóság megbízottjával 82 ezer forintban egyeztek ki. Ezen egyezséget azonban a volt regalébérlő társaság túligérére folytán a pénzügyigazgatóság megsemmisítette tett a tárgyalást rendelt el. A vármegye a pénzügyigazgatóság ezen rendelete ellen felterjesztést a min. pénzügyminiszterium s erre onnan az első tárgyaláson kötött egyezés helyben hagyatott. Ezen ügyben most új fordulat állott be, a mennyiben a fennebb említett összegére a regalébérlőket a kézdívásárhelyi szeszgyárosok vették át azon kötelezettség mellett, hogy a 86 százalékos szesznek literét egész év folytán az eddigi áránál 10 krral olcsóbban fogják adni, azon kívül az egyes községek regalé-adója után a községek javára 10 százalékos fognak fizetni. Ezen előnyös feltételek mellett körülbelül 80—90 ezer forint marad meg részben a fogyasztó községek, részben pedig a községek pénztára javára.

— Törvényhatósági közgyűlés. Vármegyénk törvényhatósága f. hó 15-én a szokott helyiségben renkivült közgyűlést tart. A gyűlés kezdete délelőtt pontban 10 órakor.

A gyergyószentmiklósi „Seregény tanulókat segélyező egyesület” estélye. Ezen egyesület f. hó 6-án osztotta ki adományait a szegény sorsu tanulók között. Adományai ruhaneműekből állottak s kiosztott 30 pár csizmát, 23 kabátot, 34 nadrágot, 9 újast 60 rend leányöltözéket; melyeknek beszerzésére 160 frt 51 kr fordítottak. Az egyesület ezen kiváló humanus ténykedéséért s a rendező bizottság nem csekély munkával járó fáradozásaiért a szülők és gyermek-ek részéről hálás köszönetet nyert. A kiosztási ünnepséget egy vidám és nagyon sikerült estély fejezte be, melyen Görög Joachim plebános szép alkalmi beszédet mondott; meglepetésül pedig egy csinos s nagyon jól sikerült képletet rendeztek. Végül volt még tánc is, mely vidáman folyt s jó hosszú ideig tartott.

— Színészet. Miskolczi Henrik jó hírnévnek örvendő színigazgató e hó 15-én Udvarhelyről Gy-

Szentmiklóásra érkezik dráma-, vígjáték-, népszínmű és operettársulatával. A társulat kiváló erőkből van szervezve s a hirdett műsor a színirodalom válfajainak legújabb s legkiválóbb termékeit felüli; ennélfogva a színészetet kedvelő közönségnek élvezetes estékre lehet kilátása. A társulat sok tagból áll, fenntartása tetemes költséggel jár, azért a közönség pártolására nagyon is rá lesz utálva. Azonban azt hisszük, hogy a színigazgató Gyergyó-Szentmiklós és vidékének közönségében nem fog csalódnii, mert ez a jól szervezett társulattal s a jó előadásokért örömet meghozza a lehető áldozatot.

Szerkesztői üzenetek.

— Munkatársainknak. Kik karácsonyi számunkban alkalmi cikkekkel akarnak közölni, sziveskedjenek dolgozataikat még e hét folyamán beküldeni.

— K. J. urnak. A küldöttet köszönjük, miután azonban más alakban, midőn az én kezünkhöz érkezett, már e volt nyomtatva, félre kellett tennünk. Szives közreműködését továbbra is kérjük.

— Orkán Zsófi urnak. Végre valahára beköszöntött. Különb ideje is volt már. A prózát egyik legközelebbi számunkban felhasználjuk, a többiből pedig alkalomadtán válogatunk. Szives üdvözlöt.

— Fekete Bigó. A küldöttet köszönjük, azonban egy részét igen személyes zamata miatt nem tudjuk használni. Általánosabb érdekeket kérünk abból, a vénából, a honnan azok fakadtak, más is kitelik, például valami alkalmi dolog karácsonyra.

— Egy urnak. A lapunk 50-ik számában „Vasora vége” czimvel megjelent napi híreinkre beküldött ez a folat a nem ez a fol meg semmit; mert, hogy az ott jelzett esemény csakugyan megtörtént, az ön is beismeri, hogy aztán azon alkalommal önnel disznótör, kalácsa vagy más egyéb czimben adott vasora volt-e, az a dolog lényegére nézve különbséget nem tesz. Az, hogy ön sértve lett volna és pedig szemérmertlenül, egy általában nem igaz, mert az ön személye azon cikkben csak annyiban volt említve, a mennyiben azon, a fekete könyvben felvett esemény az ön becses házában történt. Tehát kár mortondirozni a „közlemény” urra, mert ő sem azt nem állította, hogy ön „disznót orzolt”, sem pedig hogy önnel disznó orra volt hanem csak azt, hogy önnel a cikkben említett alkalommal valamelyes mulatság volt, melyen veredés történt. A párbajcskát egyébiránt megvitatja s azt is megengedjük, hogy az a kijelölt területen történjék, azonban alba mir nem egyezünk bele, hogy a kihívás itt lapunk valamelyik hasábján történjék. Megteheti ön azt magán úton is és a végén azt sem bánjuk, ha a diadal öröme egy bármely „korru, rangu vagy rendü málaczoeskát” fel is áldoz, csak aztán ismét ne kerüljön bele a fekete könyvbe.

NYILTTÉB.)

— Hé, barátom, megállj!
— No, szervusz, mit akarsz?
— Barátom, hol szerezted ezt az öltözéket? Mind színe, mind minősége ritka ritka szép és furesa, de hát a szabása és kiállítás! Igazán gyönyörű! Fordulj csak egyet, barátom, ritka, felséges! Mintha csak rád öntötték volna! Hol vetted?

— Itt, Gyergyó-Szentmiklóson.
— Melyik kereskedésben? Kivel?
— Angi Mihály szabó-mesterrel hoztattam a kelmet s az öltözéket is ő szabta és ő készítette. Ritka képzettségű szabó ez, barátom, nem hiába képezte magát a szabászat terén Budapest, Bécs és Drezda legelsőbbrendű üzleteiben; érti is magát, a mint láthatod; dolgoztass nála! Én legalább nagyon örülök, hogy ráakadtam. Nem is dolgoztatok többé mással!

— Köszönöm barátom; megyek én is hozzá. Jer mutasd meg, hol lakik? Menjünk ketten!

Szép ruhakedvelő.

*) E rovat alatt megjelentekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

Tiszta vér: egészség!

Titkos betegségek, kiütések, sápkór, (20—0) általános

levertség, gyöngeség eltűnnek, ha

a vér tiszta!

Rendszerünk pontos használata esetén: jótállunk a határozott eredményről!

Tudakozódásokhoz levéljegy csatolandó.

„Office Sanitas” Paris 30 Faubourg Montmartre.

Megérkeztek!

a Halifax és csaváros

KORCSOLYÁK, FEGYVER- és KORCSOLYA-SZIJJAK.

Csik Szereda, 1892. nov. 29.

Tisztelettel

Albert Balázs.

EPILEPSIA

(20-52) (ESKÓR)

viisszaesés nélkül gyógyítható.

A tudomány eme esodás sikere ezer és ezer alkalommal bebizonyult.

Bővebb értesítést ad postabélyeg be-
küldése mellett

„Office Sanitas“ Paris
30, Faubourg Montmartre.

Iszik orosz theát?

Schnitzer Mór

thea nagykereskedése

Budapest, vácsi-körút 9. sz.

ajánl legujabb termésű orosz theát

Családi thea, erős 1/2 kiló 2 frt.

Moszkvai Karaván thea 1/2 kiló 3 frt.

Császár keverék 1 kiló 3 frt.

Igen finom 1/2 kiló 4 frt.

Mindenemű kínai thea 1 kilónként 1 frt

50 krtól fölfelé a legfinomabb fajtaig.

Jamajka rum 1 liter á 1 frt 10 kr, 1 frt

50 kr, 2 frt, 3 frt, pintes üveggel 1 frt

50 krtól fölfelé.

Brazíliai rum pintes üveggel 1 frt 15 kr.

Thea-sütemeny legfinomabb kilónként 1 frt

50 krtól fölfelé.

Kérem a czimre figyelni

SCHNITZER MÓR

thea nagykereskedése

Budapesten, vácsi-körút 9. szám.

MEGJELENT

A **női szépség** művészetének tankönyve, készült D. D. grófnő hátra-
hagyott jegyzete nyomán, kapható kizárólagosan
a „Magyar Nők Lapja“ kiadóhivatalában tüzve
80 kr. keménykötésben 1 frt 20 krért.

Biztos utasítást ad a szépség-fenntartásáról,
az arcz, kéz, termet szépítéséről, szóval az

ÖRÖK SZÉPSÉG TANKÖNYVE.

Mindazoknak, kik a „Magyar Nők Lapja“-ra
előfizetnek, 20 kr esomagolási és szállítási díjat
mellekelnek, ingyen küldetik „A női szépség“
című tankönyv.

A „Magyar Nők Lapja“-nak előfizetési ára
a „Lugas“ című gyermeklappal, a „Tükör előtt“
című divatlappal és regénymelleklettel együtt

egész évre	6 frt. —
fél évre	3 —
negyed évre	1 50

Mutatványszámokat ingyen küld a kiadóhivatal,
Budapest, Kis-h-d-utca.

Mutatvány számokat ingyen és bérmentesen.

Magyarország

legolcsóbb és legdiszesebb képes hetilapja

KÉPES CSALÁDI LAPOK

1898-ik év január hó 1-én

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA LÉP

a magyar művelt, de különösen a magyar női művelt olvasó közönségnek
legkedvesebb lapja.

A „Képes Családi Lapok“ a magyar szépirodalmi lapok között legjobban el van terjedve.
A „Képes Családi Lapok“ most lépett a 15-ik évfolyamába, mi eléggé bizonyítja, meny-
nyire megnyerte e lap a magyar művelt közönség tetszését.

A „Képes Családi Lapok“ szellemi részét, a magyar irodalom legelső írói nyújtják. A
szerkesztőség dr. Murányi Armin, dr. Tolnai Lajos és dr. Várady Antal kezében van, a kik
sem fáradságot, sem költséget nem kímélnek, hogy a lap szelleme a művelt olvasók legmaga-
sabb igényeit is kielégítse.

A „Képes Családi Lapok“ munkatársai sorában vannak a többi között: Jókai, Mikszáth,
Dalmady, Temérdek, Lanka, Tölgyessy, dr. Murányi Ernő, Csorba Á., Pósa, Rudnyánszky, Be-
niczkyé Bajza Lenke, Büttner Lina, Nagybárdy Mária, Kócér Ilma, V. Gátl Karolina, Har-
mady Lajza, Hevesiné Sijor Margit, stb., stb. hírneves írónk és írónőink.

A „Képes Családi Lapok“ minden számában legkiválóbb művészek rajzai és képei után
kitűnő illusztrációkat ad.

A „Képes Családi Lapok“ minden számához legjobb írónktól egy regény teljes nyom-
tatott ivét kapják az olvasók díjtalanul s így egy év alatt 5-6 regény birtokába jutnak,
melyekhez mindig díszes boríték is járul.

A „Képes Családi Lapok“ minden számában ingyenesen összeállított sakkrejtvények, apró-
ságok és irodalmi ismertetések talál az olvasó; — s a lap előfizetőinek postájában a leg-
szellemdusabb társalgás folyik az előfizetők között, végül:

A „Képes Családi Lapok“ minden két hétben külön divat-mellekletet ad, a mely a női
közönségnek minden más divat lapot teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Képes Családi Lapok“ előfizetése egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50
kr, a ki az egész évi előfizetési díjához 80 krt küld, 4 regényt, a ki félévi előfizetéséhez 40
krt küld, 2 regényt s a ki negyedévi előfizetéséhez 20 krt küld, 1 regényt kap bérmentve
jutalmul.

Előfizetéseket az év bármely napjától elfogad és levelező lapon óhajtasra mutatvány
számokat bárkinek díjtalanul küld

A „Képes Családi Lapok“ kiadóhivatala
Budapest, Nagykorona-utca 20 sz.

A megérkezett dus választéku Gyermekek-játékai!

KARÁCSONYI CZIKKEKET;

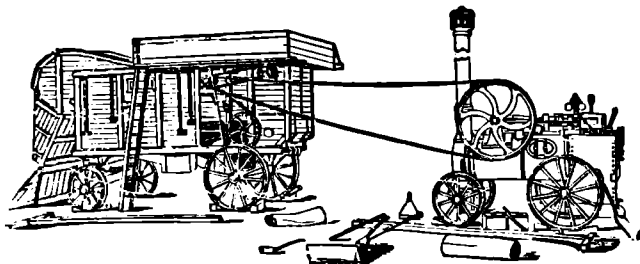
ugyszintén
aczel korcsolyákat
páronként 90 kr-ért
ajánlani van szerencsém.

Tisztelettel

Gál József.

Szeeskavágókat 2, 3 és 4 késsel, répvágókat, darálókat
és örlőmalmokat 2 lóerejű járgányhajításra szitaszerkezettel 180 frt,
nagyobb 290 frt. Rétyganyk, láncz- és rézsutboronák, Vidacs
Gubiez és Simonfi kerülő-ekék 10 frttól 18 frtig; kézi és lóhuzató

szórva
és
sorvelő-
gépek,

kaszáló-,
arató-
és
eséplő-
gépek,

trieurök és baker-rosták, lokomobilok szalma, fa, szén és fűrész-
por tüzelésre. Gáttér (Rács) és körfűrészek és bármilyen itt fel nem
sorolt gazdasági és ipari gépeket ajánl a legolcsóbb fizetési feltételek mellett

6-10

RIEMER EDE

Első székely gépraktára Sz.-Udvarhelyt.